

Ioana COȘEREANU

**REVISTA „DACIA LITERARĂ”
DE LA 1840 PÂNĂ ÎN 2008**

Caracteristicile pașoptismului sunt ilustrate de perioada dintre anii 1840 și 1860. În aceste două decenii s-au derulat evenimente defnitorii pentru destinele, atât istorico-politice cât și literare, ale națiunii române – Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor –, iar literatura își conturează acum importanța în contextul vieții naționale. Scriitorii unioniști ai perioadei, precum M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Alecu Russo, N. Bălcescu, G. Barițiu, Ion Ghica, D. Bolintineanu și alții, reușesc să desprindă literatura din devălmășia în care coexistă cu celelalte domenii și activități culturale. Acești scriitori, în primul rând luptători pentru emanciparea națiunii române și apoi condeieri, au realizat, într-o perioadă de frământări sociale și de lupte revoluționare, să acorde importanță utilizării corecte a limbii, călăuziți de ideile europene ale vremii, legați, în același timp, de contextul românesc, de tradiții, de nevoile materiale. Este perioada în care aceste personalități distincte ale neamului românesc au realizat primele opere valoroase din literatura română, dar îndeosebi au reușit să imprime o direcție întregii activități literare.

În acest context socio-politic și cultural, de asemenea continuând drumul deja început al presei românești (să amintim „Foaia pentru minte...” din Transilvania, „Curierul românesc” și „Curierul de ambe sexe” în Țara Românească și „Albina” și „Alăuta românească” din Moldova), sunt editate reviste cu rol cultural esențial. Activitatea de mecenat a lui Gh. Asachi este continuată de Mihail Kogălniceanu, prin reviste, precum „Dacia literară”, Iași, 1840 (suspendată după trei numere), „Propășirea”, 1844 (numită, din inițiativa cenzorului, „Foaie științifică și literară”; apare doar zece luni) și „România literară”, 1855 (apare 1 an), care au enunțat și promovat un program ce s-a cuplat constructiv pe nevoile momentului, pe aspirațiile sufletului românesc.

„Dacia literară”, publicație periodică apărută la Iași, în 1840, sub redacția lui Mihail Kogălniceanu, reflectă preocupările intelectuale și sensibilitatea unei epoci, simbolizând și promovând o unitate etnică, lingvistică, teritorială. Revista milita implicit pentru realizarea independenței, pentru unitatea culturală și națională a vechii Dacii.

Deși pe coperta tomului I (care însumează cele trei numere apărute) figurează ca date limită ianuarie-iunie, în realitate revista a apărut la 19 martie 1840 și a fost interzisă la 23 august, același an. Se pare că s-a revenit asupra suspendării, dar redactorul a înțeles că a continua publicarea revistei nu mai era oportun; în jurul acestei reviste apăruse o atmosferă nefavorabilă.

În 1859, a fost tipărită o a doua ediție, cu caractere latine de această dată, conținând faimoasa *Introducere*. Programul revistei, stabilit în *Introducția* semnată de redactorul răspunzător Mihail Kogălniceanu, preciza că va evita politica și se va ocupa numai de literatura scrisă de românii de pretutindeni, care ar trebui „să aibă o limbă și o literatură comună pentru toți”. *Introducția* formulează teoria specificului național al literaturii și relevă necesitatea selecției operelor după criteriul valoric, crearea și promovarea unei literaturi originale fiind posibilă numai prin îndreptarea poeziilor și prozatorilor spre trecutul istoric, spre creația populară, spre peisajul natural și social al țării. Este prezentă o implicită intenție patriotică. Colaboratori apropiați erau: Vasile Alecsandri, C. Negruzzi, Al. Russo, Gr. Alexandrescu, Al. Donici, C. Stamati, I. Voinescu II ș.a. În primele numere, să ne reamintim, au apărut: nuvela *Alexandru Lăpușeanu*, povești precum *O alergare de cai* și *Cântece populare a Moldaviei* de Constantin Negruzzi, *Buchetiera de la Florența* de Vasile Alecsandri, poezii de Gh. Asachi, Alexandru Donici, articole semnate de Ion Heliade Rădulescu, Gr. Alexandrescu.

Această publicație reprezintă, pentru istoria literară românească, prima tribună de prestigiu, care a impus bazele unei direcții naționale în cultură, a teoretizat și ilustrat, pentru prima oară, orientarea

către o critică obiectivă, a promovat literatura beletristică, influențând decisiv evoluția culturii românești.

Ceva mai târziu, din 1868 – octombrie și până în 1869 – martie, apare la Galați o revistă literară cu același nume, al cărei redactor a fost Romulus Scriban, poet preocupat de etimologie istorică. Revista are aproximativ aceeași orientare prin ideile enunțate într-un articol-program, din care aflăm că publicația gălățeană își propunea să facă din literatură un instrument de acțiune politică și națională, având ca punct de pornire tradițiile istorice românești.

„Dacia literară”, serie nouă

Revistă editată, în formulă nouă, din anul 1990, de Muzeul Literaturii Române Iași și Societatea Culturală „Junimea '90”, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din România și Consiliul Județean Iași. Director de onoare: Alexandru Zub, membru al Academiei Române. Inițiator și coordonator al seriei noi: Lucian Vasiliu. Redactori: Carmelia Leonte, Călin Ciobotari, Liviu Apetroaie, Florin Buciuieac. Publicația are pe frontispiciu informația „Fondată în 1840 de Mihail Kogălniceanu”. Una dintre caracteristicile de semnalat este atenția acordată spațiului cultural basarabean.

Publicația apare din inițiativa și în coordonarea scriitorului Lucian Vasiliu care, din 2007, este și redactor-șef. Ca redactor-șef, de la primele numere până în 1994, îl întâlnim pe scriitorul Val Condurache, apoi pe criticul și cronicarul de teatru Ștefan Oprea, până în 2006.

Structurată pe trei capitole: „Istoria restaurării, restaurarea istoriei”; „Junimea de ieri, Junimea de azi”; „Ferestre luminate”; „Arca lui Noe”, revista are drept program prioritar reevaluarea marilor probleme de istorie literară și culturală, publicarea de documente literare și de lucrări de cercetare de specialitate (muzeologie), precum și promovarea tinerelor talente din domeniul beletristicii și criticii literare. Primul capitol al revistei își propune să reconsidere, din perspectiva actuală, valorile istoriei literare românești. Colectivul redacțional își propune să atragă cele mai însemnate condeie publicistice. Fiind publicație a Societății Culturale „Junimea '90”, „Dacia literară”, în capitolul „Junimea de ieri, Junimea de azi”, conferă un accent deosebit reevaluării critice a vechii societăți „Junimea” și a contribuției la cultura română și europeană, dar se ocupă și de activitatea actuală, așa cum aceasta reiese din creația membrilor noii societăți „Junimea '90”. Secțiunea a treia, „Ferestre luminate”, își propune stimularea dialogului cultural, promovarea interviului, ca instrument de comunicare și de decelare, precum și a eseului ca mod de a configura o ideatică personală. Cu cel de-al patrulea capitol, „Arca lui Noe”, revista se deschide amplu spre fenomenul cultural contemporan, în special spre creatorii tineri din domeniul literaturii și artei. Tot aici sunt cuprinse comentarii asupra noilor sau mai vechilor apariții editoriale din țară sau diasporă, interviuri, profiluri de creatori, poezie, proză, critică și teorie literară etc.

Revista publică, deopotrivă, documente literare inedite, precum și lucrări de cercetare din domeniul muzeologiei realizate de specialiștii Muzeului Literaturii Române și de alți cercetători din instituțiile de specialitate (Academie, Universitate ș.a.).

„Dacia literară” are un nucleu constant de colaboratori: Al. Zub, Constantin Ciopraga, Al. Husar, Gavril Istrate, Dumitru Irimia, Stelian Dumistrăcel, Mircea Coloșenco, arhimandrit Timotei Aioanei, Cassian Maria Spiridon, Liviu Papuc, Andrei Vartic, Ioan Holban, Cezar Ivănescu, Bogdan Ulmu, Bogdan Crețu, cărora li se alătură, de la număr la număr, scriitori, critici, cercetători tineri, traducători, universitari – din țară și din străinătate.

Colegiul redacțional: Paul Miron (Freiburg), Matei Vișniec (Paris), Leo Butnaru (Chișinău), Camelia Leonte, Călin Ciobotari, Liviu Apetroaie.

În contextul literaturii actuale, revista „Dacia literară” propune un profil aparte, academic, riguros, dar – în același timp – deschis înnoirilor, supus transformărilor creatoare.

La revue «Dacia literară» (1840-2008)

Résumé

On présente le profil de la revue littéraire «Dacia literară», parue à Iași, tout d'abord en 1840, ensuite en 1859, sous la rédaction de Mihail Kogălniceanu. La mission de la revue était de promouvoir la littérature selon le critère de la valeur, de préserver le spécifique national, de lutter pour l'indépendance et pour l'unité culturelle et nationale de l'ancien pays de la Dacie.

Une nouvelle série de la revue est parue en 1990, sous l'égide du Musée de la Littérature de Iași et la Société culturelle «Junimea '90», en collaboration avec l'Union des Écrivains de Roumanie et le Conseil du département de Iași.

Il faut faire mention d'une autre revue nommée «la Dacie littéraire» parue à Galați, depuis le mois d'octobre 1868 jusqu'au mois de mars 1869.